

CLARK ASHTON SMITH

VLÁDCE SNŮ

VYBRANÉ SPISY • SVAZEK 2

KNIHA ZLIN

Vládce snů

Objednat můžete na
www.knihazlin.cz
www.albatrosmedia.cz

☰ KNIHA ZLIN

Clark Ashton Smith
Vládce snů – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2021

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

Clark Ashton Smith

VLÁDCE SNŮ

Pandaemonium

Svazek 9

Řídí Ondřej Müller

**CLARK
ASHTON
SMITH**

**VLÁDCE
SNŮ**

Překlad Markéta Musilová

Ilustrace Jakub Gajdošík

Kniha Zlín

**CLARK ASHTON SMITH:
KOSMICISTA, NEBO
MIZANTROP?**

V předmluvě k *Černé knize*,¹ literárnímu zápisníku Clarka Ashtona Smithe, použije Marvin R. Hiemstra v průběhu tří krátkých odstavců rovnou šestkrát slovo „kosmický“, aby popsal Smithovo literární směřování a jeho filozofii. Není ovšem sám: v průběhu let se k tomuto termínu uchýlilo mnoho kritiků a recenzentů, ať už psali o Smithovi samotném nebo o jeho uměleckých kvalitách. Nicméně je v tomto případě docela dobře možné, že to, co se o Smithovi hojně tvrdí, nemusí být tak úplně pravda. Co když kritici po celou tu dobu zkrátka jen nedokázali naslouchat Smithovu autorskému hlasu? A promlouvá v jeho dílech nejhlasitěji kosmismus, nebo mizantropie?

Nejprve si musíme ujasnit, co rozumíme pod pojmem „kosmická“ povídka (či báseň nebo hra). Už jen tím, že si tuto otázku klademe, jdeme ve stopách H. P. Lovecrafta: právě on tento termín zpopularizoval, čímž také poukázal na nejvýraznější a charakteristický rys svého díla. V návaznosti na Lovecrafta se domnívám, že „kosmická“ díla spojuje jednak přítomnost nedozírných myšlenek a představ obestřených tajemstvím, jednak ohromující, nadpozemská obraznost;² tato díla zauímají odtažitou perspektivu, ale především z nich číší lhostejnost vůči lidskému konání, čímž

1 *Black Book of Clark Ashton Smith*. Sauk City: Arkham House, 1979

2 Zdrojem této obraznosti se pro mnoho autorů (Lovecrafta, Donalda Wandreie a jiné) staly sny.

vytvářejí obraz lidstva jako něčeho nedůležitého a pomíjivého. V tomto bodě je třeba poznamenat, že nelze jednoduše klást rovnítko mezi kosmicismus a velkolepě pojatá vyprávění (na základě takové asociace bychom mohli srovnávat Lovecraftovo „Volání Cthulhu“ s výpravnými vesmírnými romány Doca Smithe: kosmické dílo nemusí být nedozírné ve svém měřítku, ale spíše v tom, co sděluje, když za hranicemi běžného života hledá dosud netušené propasti a strže. Mezi spisovatele, kteří se čas od času vydali touto cestou, patřili mimo jiné Olaf Stapledon, William Hope Hodgson, Donald Wandrei, Lovecraft nebo T. E. D. Klein. Sám Lovecraft by do tohoto seznamu určitě zařadil i Arthura Machena a Algernona Blackwooda a naopak by vyřadil Lorda Dunsanyho.

V uvedeném výčtu znaků, které podle mého charakterizují kosmicismus, jsou zvláště výmluvná spojení „obestřený tajemstvím“ a „dosud netušený“. Obě zdůrazňují totéž, tedy zásadní lidskou neznalost, pokud jde o pravou povahu věcí. Vesmír zůstává obestřený tajemstvím, protože o něm lidstvo nic neví; a lidstvo o něm nic neví, protože je bezvýznamné. Pro to, co bude následovat, je ovšem nesmírně důležité pochopit, že *smysl této teze nespočívá v odsouzení celého lidstva, ale spíše ve snaze vidět nezměrnost, nelidskost kosmu*; není překvapením, že ve svém jádru toto tvrzení nevyovídá o lidstvu samotném, ale o nedozírnosti odosobněného vesmíru.

Tím se dostáváme ke Clarku Ashtonovi Smithovi, protože přes všechno, čím byl, jej rozhodně nemůžeme označit za lhostejného pozorovatele nás lidí. Jeho postoj k lidstvu jako druhu byl poměrně nepřátelský a právě v tom spočívá první ze dvou stěžejních bodů, které nám pomohou porozumět jeho údajnému „kosmicismu“. Smithovo nepřátelství totiž mnozí četli jako lhostejnost; to, spolu s jeho romantickou³ zálibou ve velkolepých popisech událostí – a co může být velkolepějšího než popis vesmírného dění –,

3 Myšleno „vztahující se k romantismu“ (pozn. překl.).

přivedlo část jeho čtenářů k názoru, že Smithova perspektiva je odtažitá, „kosmická“. (Stojí mimochodem za zmínku, že podle některých čtenářů se Smith do „kosmické“ kategorie jen svezl s Lovecraftem.) Tyto dvě tendence, kvůli nimž se Smith jeví jako autor píšící ze vzdálené perspektivy, tedy sklon k mizantropii a romantismu, chci postupně rozebrat níže.

Co se týče povahy, zela mezi básníkem Smithem a jeho sousedy z Auburnu hluboká propast. Jak poznamenal jistý kritik, Smithovy propracované verše či jeho překlady Baudelaira se v *The Auburn Journal* nejčastěji objevovaly „na těžce stránce jako třeba reklama na Cohenův červencový výprodej mušelinového spodního prádla“;⁴ jedna jeho povídka přirovnává básníky s romantickými sklony k „dvouhlavým hadům [a] pětinohým telatům“.⁵ Smithův pocit odloučenosti vyústil v nepřátelství a jeho rané dopisy Georgi Sterlingovi přímo přetékaají nenávistí k autorovým přízemnějším vrstevníkům. Okruh lidí, kterými pohrdal, se postupem času stále rozšiřoval, a jednou dokonce nazval celý lidský druh „nejhloupějším, nejhamižnějším a nejkrutějším zvířectvem na této planetě“.⁶ Tady nemůže být o vzdálené perspektivě vůbec řeč.

Sám Smith si uvědomoval, co stojí za jeho mizantropií (podle vzpomínek svého přítele se dokonce vyhýbal všem restauracím, jež nebyly prázdné),⁷ která vedla až k otevřeně nepřátelským postojům a jeho „osobnímu rozčarování ze společenského světa“;⁸ v hloubavém dopise Lovecraftovi se plný bolesti přirovnává k Randolphu Carterovi z Lovecraftovy povídky „Stříbrný klíč“ (*The Silver Key*) –

4 Rubin, Hal: „Clark Ashton Smith – Ill-Fated Master of Fantasy“ (Clark Ashton Smith – smůlou pronásledovaný mistr fantastiky). In: *Sierra Heritage*, červen 1985

5 „The Monster of Prophecy“ (Stvůra z proctví). West Warwick: Necronomicon Press, 1988

6 Dopis Robertu H. Barlowovi ze 16. května 1937; přetištěn in: *Klarkash-Ton: The Journal of Smith Studies*, č. 1. Cryptic Publications, 1988

7 Robert B. Elder v rozhovoru s Henrym Vesterem pro *Fungi*, č. 6, léto 1985

8 Dopis H. P. Lovecraftovi z 24. října 1930 (dopis č. 15 in: *Clark Ashton Smith: Letters to H. P. Lovecraft* [West Warwick: Necronomicon Press, 1987])

ten si přeje opustit současný svět a vrátit se zpět do dětství. „Já ovšem,“ dodává Smith, „nepociťuji žádnou vědomou touhu vrátit se v čase – jen nezkrotnou ambici poznat neznámé, neprobádané, exotické...“⁹

Právě v psaní próz i básní hledal Smith útěchu, když chtěl „uniknout z lidského akvária“.¹⁰ Fikční světy, které vytvořil ve svých povídkách, jsou často nelidské spíše ve smyslu odporu proti člověku, než že by v nich člověk zcela chyběl (tento rozdíl ilustruje například povídka „Opuštění v Andromedě“ [Marooned in Andromeda],¹¹ v níž vesmírného cestovatele na neznámé planetě pozře masožravá rostlina a ihned jej vyplivne jako nepoživatelného). Lidstvo vyobrazoval spíše jako nakažlivý virus než jako bakterii, jejíž význam je oproti nekonečnému vesmíru nicotný. Synopse jednotlivých povídek vypovídají o Smithových literárních úmyslech asi nejvíce, jelikož z nich v ryzí podobě vysvítá jeho živost a animozita. Klasickým příkladem je povídka „Vládci temné hory“ (Masters of the Dark Mountain), v níž se musí posádka pozemšťanů vyslaných na Pluto podrobit testu ze strany „vysoce vyvinutých bytostí (...), jejichž cílem je zjistit, zda je žádoucí navázat s pozemšťany jakýkoli vztah. Po testu se vládci usnesou, že není.“¹² V povídce „Zapomenutý netvor“ (The Forgotten Beast)¹³ se bytosti, které Zemi obývají po lidstvu, dívají na posledního žijícího člověka a „děsí se jeho podoby“. Stejného přivítání se dostane i kolonistům v „Člověku budoucím“ (The After-Men):¹⁴ ti se po mnoha generacích vracejí na Zemi, ale vyspělé bytosti, které jí nyní vládou, „na ně hledí s hrůzou a zacházejí s nimi jako s monstry“. V povídce „Osud Gideona Balcotha“ (The Destination

9 Tamtéž

10 Dopis H. P. Lovecraftovi z 27. ledna 1931 (dopis č. 20 in: *Letters to H. P. Lovecraft*)

11 *Other Dimensions*. Sauk City: Arkham House, 1970

12 *The Black Book*, zápis č. 16

13 Tamtéž, zápis č. 8

14 *Strange Shadows: The Uncollected Fiction and Essays of Clark Ashton Smith*. Westport: Greenwood Press, 1989

of Gideon Balcoth)¹⁵ je londýnský obchodník unesen mimozemšťany na jejich domovský svět, aby sloužil coby „živoucí důkaz toho, že něco tak nepřírozeného a bizarního jako lidstvo skutečně může existovat“. A v dokončené povídce „Sedm geisů“ (The Seven Geises)¹⁶ se nabubřelý a bojechtivý Ralibar Vooz, k němuž Smith zaujímá nepřátelský postoj jako k jednotlivci, dozví od příslušníka vyspělé rasy plazích vědců, že náš druh představuje „primitivní a pomýlenou formu života“. Smithova mizantropie se tak zřetelně odrazí i v jeho literárním díle.¹⁷

Druhým aspektem, který přispívá k tomu, že jsou Smithova díla vnímána jako „kosmická“, je jeho častý sklon k velkolepě pojatému vyprávění a k psaní v astronomickém měřítku, a to jak v poezii, tak v próze. Astronomický svět představoval pro Smitha prostor plný nesmírné krásy a strhujícího dění a přitahoval jej natolik, že o něm Smith napsal: „V mých představách mi nepřipadá nic ani z poloviny tak zlověstné jako východ slunce. Přiřkávám, že jsem byl a stále jsem posedlý vizemi ohromné zkázy.“¹⁸ Při čtení jeho básnických ság o slunci, planetách, kometách a hrozících katastrofách tak přirozeně usoudíme, že Smith zaujímá „kosmický“ úhel pohledu. Když se ale na jeho dílo podíváme blíže, zjistíme, že Smithův přístup k básnění je veskrze klasický a romantický: různé síly a předměty jsou personifikované, komety zpívají „písně“ o svých cestách a tak dále. Tento druh sentimentalit je se skutečně nezaujatou „kosmickou“ perspektivou v příkrém rozporu.

15 Tamtéž

16 *Lost Worlds*. Sauk City: Arkham House, 1944

17 Abychom Smithovi nekrivdili, je třeba při hodnocení toho, zda jsou jeho texty mizantropické nebo nepřátelské k lidskému druhu, postupovat s jistou opatrností: je totiž docela dobře možné, že v některých případech se tyto texty jen vymezují proti úzkoprsmému humanismu šestákových příběhů, jaké se v té době objevovaly například v časopisu *Wonder Stories*. Nicméně i tak věřím, že ve Smithových publikovaných i nepublikovaných prózách, básních a dopisech lze najít dostatek příkladů, které jasně ukazují na jeho niternou animozitu vůči lidstvu.

18 Dopis Georgi Sterlingovi z 11. září 1912

Zároveň musím přiznat, že jen obtížně dokážu uvést v soulad výše uvedené argumenty proti Smithovu kosmicismu s některými výroky, v nichž sám autor popisuje svůj úhel pohledu. Smith totiž například píše: „Věda, filozofie, psychologie a humanismus jsou nakonec jen plamenem svíce na pozadí věčné noci s její nekonečnou zvláštností, hrůzou a vznešeností.“¹⁹ Tato teze by se klidně mohla stát hlavním mottem a mantrou kosmicismu. V dalším dopise z roku 1930 si Smith stěžuje, že „jen málo lidí chápe, jak záhadný a tajemný vesmír je“.²⁰ I když ale vezmeme v potaz tyto výroky, pravda je taková, že ve Smithových textech se kosmično ve zmiňovaném smyslu slova objevuje jen zřídka. Dokonce i v nerealizované povídce „Vizaphmal z Hadonoše“ (Vizaphmal in Ophiuchus)²¹, na jejíž psaní se Smith těšil, protože „nebude obsahovat žádné lidské postavy“,²² jsou všechny události a postavy, které si pro ni Smith vymyslel, až příliš všední a „lidské“.²³ Tento rozpor mezi myšlenkou a činem si nedokážu vysvětlit: možná Smithe odrazovaly praktické potíže, tedy že by svými „kosmickými“ příběhy nedokázal čtenáře zaujmout a poskytnout jim něco, s čím by se mohli ztotožnit. Anebo zkrátka Smithova definice „kosmického“ neodpovídá té mé.

Chtěl bych se ještě na Smithe podívat trochu s odstupem a v podstatě zčásti popřít to, co jsem uvedl v předešlých odstavcích. Přestože si myslím, že jeho údajný kosmicismus je povětšinou výsledkem dezinterpretace, čas od času tuto „kosmickou“ perspektivu dokázal ve svých textech uplatnit, aniž sklouzl k výsměchu či nevráživosti vůči lidem. Náznaky skutečného kosmicismu spatřuji v několika Smithových dílech: například v dnes již klasické,

19 Dopis Lovecraftovi z počátku října 1930 (dopis č. 13 v: *Letters to H. P. Lovecraft*)

20 Dopis Lovecraftovi asi z 24. října 1930 (dopis č. 15 v: *Letters to H. P. Lovecraft*)

21 *Strange Shadows*

22 Dopis Lovecraftovi asi ze 16. listopadu 1930 (dopis č. 17 v: *Letters to H. P. Lovecraft*)

23 Tentýž problém se dá ilustrovat i na různých bozích a démonech, které Smith stvořil ve svých povídkách – všichni jsou bohužel příliš „lidští“ jak svým chováním, tak svými touhami a sklony.

mysteriózní povídce „Město zpívajícího plamene“ (The City of the Singing Flame) a jí podobnému „Tajemství Cairnu“ (The Secret of the Cairn; vydána pod názvem „Světlo ze záhrobí“ [The Light from Beyond]). V obou povídkách ale najdeme i kazy v podobě nežádoucího klasicismu – v první povídce je to motiv Sirény, ve druhé pak metafora stromu života. Dalším příkladem je povídka „Vládce asteroidu“ (The Master of the Asteroid), závěrečný odstavec povídky „Bestie z Averoigne“ (The Beast of Averoigne) a možná bychom našli i další texty – podobné výčty už pochopitelně závisejí na subjektivním vnímání velmi jemných odlišností.

Závěrem bych jen shrnul svůj celkový názor: to, co jsme v dílech Clarka Ashtona Smithe až doposud považovali za kosmicismus, je ve skutečnosti něco jiného, něco, co vyplývá ze dvou faktorů, které společně utvářely Smithovu osobnost, a to sklon k romantismu a mizantropii. Díky nim se mnoho jeho povídek a básní jeví tak, jako by byly psány z kosmické perspektivy, ale působí tak jen navenek. Stručně řečeno, zatímco tvorbu skutečného kosmicisty Lovecrafta ovlivnilo vědomí nekonečnosti fyzického vesmíru, u Clarka Ashtona Smithe to byl pocit osamění a odloučenosti od ostatních lidí.

ZPLOZENEC HROBKY

Z pouště se na Faraad snesl večer a s ním do města dorazily i poslední opozdivší se karavany. V obchodě s vínem nedaleko severní brány se teď posilňovala proslulými yoroskými moky skupina kupců ze sousedních zemí, vyprahlá a k smrti znavená. Aby odvrátil jejich mysl od zemdlenosti, ozval se do cinkání pohárů vypravěč:

„Veliký byl Ossaru, král a kouzelník. Vládl nad polovinou světa-dílu Zothique. Jeho armády se valily jako oblaka písku hnaná horkým pouštním samumem. Velel přízrakům bouří a temnot, vzýval duchy slunce. Lidé o jeho kouzelných schopnostech věděli stejně, jako vědí zelené cedry o úderu blesku.

Byl zpola nesmrtelný, přecházel z věku do věku a jeho moudrost a síla neustále rostly. Za každým jeho kouzlem a činem stál Thasaidon, černý pán všeho zla. Ossarua ke konci života doprovázel netvor Nioth Korghai, který na Zemi připutoval z jiného světa, a to na kometě s ohnivým chvostem.

Ossaru díky svým astrologickým dovednostem Nioth Korghaiův příchod předvídal a sám se vydal do pouště netvorovi v ústrety. Dopad komety pozorovali lidé v mnoha zemích – bylo to, jako by uprostřed noci na poušť sestoupilo slunce. Král Ossaru však byl jediným očitým svědkem Nioth Korghaiova příchodu. Během temných hodin těsně před úsvitem, neprozářených měsíčním svitem, se navrátil i s netvorem do paláce, a zatímco všichni ostatní spali, zavedl jej do krypty pod sálem, z níž učinil Nioth Korghaiův příbytek.

Protože netvor přebýval pouze v kryptě, nikdo jej nikdy neviděl ani o něm nevěděl. Prý Ossaruovi radil a seznamoval ho s učení o dalších planetách. Při určitých hvězdných konstelacích byly Nioth Korghaiovi posílány obětiny v podobě žen a mladých bojovníků. Nikdo z nich se však nikdy nevrátil, aby mohl podat svědectví o tom, co viděl. Nikdo proto o této skutečnosti nemohl mít sebemenšího tušení. Všichni, kdo kdy vstoupili do paláce, však z prostoru krypty slyšeli tlumené zvuky připomínající pomalé dunění bubnů a zurčení, které jako by přicházelo z nějaké podzemní fontány. Někdy také lidé zaslechli ďábelský smích, jehož původcem jako by bylo jakési rozzuřené bájně zvíře.

Dlouhá léta využíval král Ossaru služeb Nioth Korghaie a na oplátku sloužil i on sám netvorovi. Tu však onemocněl netvor podivným neduhem, ze sklepení se již neozýval smích a i ono dunění a zurčení sláblo a nakonec zcela ustalo. Ani kouzla králova nedokázala zabránit netvorově smrti. Když pak netvor zemřel, král zabezpečil jeho tělo dvěma kruhy ochranných kouzel, jeden vně druhého, a dal hrobku uzavřít. Když pak po čase zemřel i sám Ossaru, jeho otroci hrobku seshora otevřeli a spustili dovnitř jeho mumifikované tělo, aby navždy spočinulo hned vedle ostatků Nioth Korghaie.

Staletí plynula a z Ossarua se stalo již jen jméno na rtech vypravěčů. Palác, v němž přebýval, je už dávno zapomenut, stejně jako město, které se kolem něj rozkládalo. Někteří tvrdí, že stával v Yorosu, jiní zase, že se nalézal v říši Cincor, kde později dynastie Nimboth vystavěla Yethlyreom. Jisté je jedno: ona zapečetěná hrobka, kde spolu s králem Ossaruem spočívá ve smrti i onen netvor z vesmíru, stále ještě někde stojí. A obě těla jsou dodnes obehnána vnitřním kouzelným kruhem, který brání tomu, aby podlehla stejné zkáze, jaká dopadá na města a království. Kolem tohoto prvního kruhu je obepsán i druhý, aby zamezil vniknutí vetřelců, protože kdokoliv by vstoupil dveřmi hrobky, na místě by zemřel, shnil a rozpadl se v prach dřív, než by dopadlo jeho tělo na zem krypty.

Taková je legenda o Ossaruovi a Nioth Korghaiovi. Nikdo nikdy hrobku nenašel. Kouzelník Namirrha však ve svém temném proctví před mnoha věky předpověděl, že na ni jednoho dne v poušti narazí náhodní poutníci, aniž by předem tušili, oč jde. Řekl také, že tito poutníci se do hrobky dostanou jinak než řádným vchodem a budou svědky velikého zázraku. Konkrétněji onen zázrak nespecifikoval, řekl již jen, že Nioth Korghai, stvoření z jiné planety, se řídí ve smrti mimopozemskými zákony, stejně jako se jimi řídil i za života. Co tím chtěl Namirrha říct, zatím žádný člověk neodhalil.“

Bratři Milab a Marabac z Ustaimu, jinak obchodníci se šperky, naslouchali příběhu jako u vytržení.

„To je vskutku prazvláštní příběh,“ prohlásil Milab. „Jak všichni víme, za starých časů žilo mnoho velkých kouzelníků, kteří vládli mocnými kouzly a disponovali zázračnými schopnostmi, a také tehdy žili opravdoví proroci. Písečná poušť Zothique je doslova posetá ztracenými hrobkami a městy.“

„Ano, je to zajímavý příběh,“ poznamenal Marabac, „jenže nemá konec. Úpěnlivě tě žádám, velký vypravěči, nemohl bys nám říct víc? Byly spolu s králem a netvorem pohřbeny i nějaké poklady, drahé kovy nebo šperky? Již jsem viděl hrobky, které mrtvým vystavěli ze zlatých cihel, i sarkofágy, z nichž se jako krůpěje upířské krve řinuly rubíny.“

„Vyprávím tu legendu tak, jak mi ji předali naši otcové,“ ujistil ho vypravěč. „Jen ti, jimž je souzeno hrobku nalézt, mohou ten příběh dokončit – pokud se tedy po svém nálezu nějakým zázrakem navrátí.“

Milab a Marabac prodali ve Faraadu své zboží – nebroušené kameny, řezby, talismany, jaspisové a karneolové sošky božstev – s dobrým ziskem. Spolu s dalšími kupci, obtěžkáni růžovými a černořialovými perlami z jižních zálivů a černými safíry a vínovými granáty z Yorosu, se teď ubírali na sever do Tasuunu. Odtamtud je čekala dlouhá, ubíjející plavba po orientálním moři do Ustaimu.

Cesta vedla mrtvou pouští. Čím víc se blížili hranicím Yorosu, tím byla poušť bezútěšnější. Všude kolem nich se tyčily vysoké temné kopce připomínající povalené mumie obrů. Vyschlá koryta potoků se slévala v jezera plná soli. Drolící se útesy, kdysi omývané něžnými vlnkami, byly teď zaváté nánosy šedavého písku. Všude kolem se neustále zvedala oblaka prachu a prchala před nimi jako nějaké přízraky. A nad tím vším žhnulo na rozpálené obloze jako uhel obrovské slunce.

Karavany se obezřetně vlekly pustinou, která se zdála být zcela neobydlená a bez sebemenších známek života. V úzké, hluboké soutěsce kupci pobídli velbloudy k rychlejšímu kroku, sami se chopili kopí a mečů a nervózním zrakem pročesávali její holé stěny. Protože v těchto místech číhali ve skrytých jeskyních zuřiví a zpola divocí lidé známí jako Ghoriové. Podobně jako ghúlové nebo šakali se živili mršinami, zároveň to však byli antropofágové, kteří dávali přednost mrtvým tělům pocestných, z nichž pili krev, jako by to byla voda nebo víno. K smrti děsili všechny, kteří kdy museli podniknout cestu mezi Yorošem a Tasuunem.

Slunce vystoupilo na samý vrchol a nemilosrdnými paprsky pronikalo až do nejhlubších stínů strmé soutěsky. Jemná, popelavá zrnka písku již nečeřil žádný vánek.

Cesta se v této chvíli svažovala a kopírovala tok jakéhosi dávného potoka proplétajícího se mezi příkrými stěnami. Namísto někdejších tůní se zde nyní nalézala jezírka, zahrazená nánosy písku či balvany, v nichž se velbloudi bořili po kolena do země. Tady také za ohybem klikatící se cesty bez jakéhokoliv předchozího varování spatřili, že se rokle doslova hemží ohyzdnými, temně hnědými těly Ghorioů, kteří se zničehonic vynořili po obou jejích stranách, jako vlci vyskákali ze skalnatých svahů a vrhali se jako panteři dolů z vysokých skalních říms.

Tato odporná stvoření byla nevýslovně agresivní a mrštná. Aniž vydali jiný zvuk než drsné zakašlání nebo odplivnutí, vrhli se Ghoriové, ozbrojení dvojitou řadou špičatých zubů a sprcovitými drá-

py, jako obrovitá vlna na karavanu. Na každého muže a velblouda jich byla přesila. Několik dromedářů hned strhli na zem a pustili se zuby do jejich nohou, slabin a hřbetů. Jako psi se jim zakousli do krků. Dromedáři ani jejich jezdci již nebyli přes ty krkavčí stvůry vidět, protože ti na nich okamžitě začali hodovat. Truhlice se šperky a balíky drahých látek ve rvačce rozervali, jaspisové a onyxové sošky zadupali potupně v prachu, perly a rubíny ležely nikým nepovšimnuty v kalužích krve. Takovéto věci neměly pro Ghorie prázdnou cenu.

Milab a Marabac měli to štěstí, že jeli vzadu. Zaostávali, ne úplně úmyslně, protože Milabův velbloud se cestou poranil o kámen a kulhal. Proto zásahem shůry onomu strašlivému útoku unikli. Když viděli, jaký osud postihl jejich druhy, jejichž odpor byl zdolán hrůzostrašnou rychlostí, zůstali zděšeně stát. Ghoriové si Milaba a Marabaca nevšimli, protože byli zcela zaměstnáni hostinou v podobě velbloudů a jezdců, které z nich strhli. Stejně tak se pustili i do svých vlastních druhů, zraněných meči a kopími poutníků.

Oba bratři by byli zvedli svá kopí a vyrazili statečně, byť zcela zbytečně zemřít po boku svých přátel. Lítý boj stejně jako pach krve a Ghorioů, smrdutých jako hyeny, však vyděsily jejich dromedáry do takové míry, že se tito zarazili, šklubli sebou a rozeběhli se zpět po cestě směrem do Yorusu.

Během tohoto neplánovaného úprku bratři spatřili další skupinu Ghorioů, kteří se vynořili v dálce na jižních svazích a běželi jim v ústrety. Aby se vyhnuli novému nebezpečí, zavedli Milab a Marabac velbloudy do jedné z bočních soutěsek. Kvůli Milabovu chromému dromedáru jeli jen velmi pomalu a měli za to, že jim mrštní Ghoriové budou každým okamžikem v patách. Urazili však mnoho mil východním směrem, slunce jim za zády pomalu klesalo a klesalo, až uprostřed odpoledne doputovali do nízko položeného, vyschlého rozvodí jakéhosi prastarého kraje.

Před nimi se rozevírala nížinatá oblast, celá zvrásněná a zero-dovaná, na níž se blyštěly bílé zdi a kupole neznámého města.

Milabovi a Marabacovi připadlo, že od nich není až tak daleko. Usoudili, že jde o nějaké město pohřbené v písku, a s nadějí, že se jim podařilo uniknout pronásledovatelům, počali sestupovat po táhlém svahu směrem do nížiny.

Cesta k těm neustále se vzdalujícím kupolím, které se zdály být tak blizoučko, jim nakonec trvala celé dva dny, protože se bořili v prašném terénu, jenž jako by byl tvořen živичným prachem zetlelých mumií.

Jejich úsilí se zdálo být marné – měli jen hrstku sušených me-runěk a jediný vak s vodou, který byl již ze tří čtvrtin prázdný. O zásoby i o zboží v podobě šperků a sošek přišli spolu s nákladními velbloudy. Nikdo z Ghořiů je sem zjevně nenásledoval, zato je stíhali rudí démoni žízně a černí démoni hladu. Druhého dne ráno odmítl Milabův velbloud vstát a zcela ignoroval spílání svého pána i pobídky jeho kopí. Museli se proto podělit o zbývajícího velblouda a střídat se v jízdě.

Každou chvíli se jim ono zářící město ztratilo z dohledu. Vynořovalo se a zase mizelo jako přelud faty morgány. Druhého dne, hodinu před západem slunce, však konečně vstoupili, vedeni předlouhými stíny, které vrhaly přelomené obelisky a bortící se strážní věže, do jeho prastarých ulic.

Kdysi to muselo být vskutku obrovské město, teď však z většiny jeho paláců zbyly jen roztroušené úlomky a hromady rozvalené suti. Majestátními vítěznými oblouky sem vítr zavál velké písečné duny, které pozřely chodníky a nádvoří. Milab a Marabac procházeli zcela vyčerpaní městem a s hasnoucí nadějí a těžkým srdcem hledali nějakou studnu nebo nádrž, která snad zázrakem zůstala ušetřena navzdory dlouhým letům působení pouště.

V samém středu města, kde zdi chrámů a majestátních budov stále ještě sloužily jako písečná bariéra, narazili na zbořeninu někdejšího akvaduktu, který je zavedl až k nádržím, teď však již vyprahlým jako pec. Na tržišti spatřili prachem ucpané kašny, ale jinak nikde nenarazili na žádnou stopu po vodě.

Bezradně se toulali dál městem, až došli k troskám obrovské budovy, která podle všeho kdysi bývala palácem nějakého vládce. Její silné zdi prozatím odolaly zubu času a pořád ještě stály. Vstupní brány, střežené z obou stran zezelenalými mosaznými sochami bájných hrdinů, na ně nevlídně pohlížely dosud neporušenými oblouky. Když oba klenotníci vystoupali po mramorovém schodišti, vešli do rozlehlé, nezastřešené síně lemované kolonádou pilířů z kyklopského zdiva, které jako by nesly pouštní oblohu.

Masivní kamenná dlažba byla poseta troskami oblouků, architrávů a pilastrů. Na samém konci síně pak bylo pódium z černě žilkovaného mramoru, na němž pravděpodobně kdysi stával královský trůn. Poblíž pódia zaslechli Milab s Marabacem tiché, téměř nezřetelné zurčení, očividně nějakého podzemního proudu nebo pramene, které jako by přicházelo ze sklepení pod podlahou paláce.

Celí dychtiví přijít na to, odkud ono zurčení vychází, vylezli na pódium. Zřejmě nedávno se ze zdi nahoře zřítíl obrovský kamenný blok a mramor pod jeho vahou pukl. Na jeho místě teď zela černá díra s rozeklanými okraji, vedoucí do jakési podzemní krypty. A právě z této pukliny vycházelo ono vyvěrající vodě podobné zurčení, neutuchající a pravidelné jako tlukot srdce.

Klenotníci se naklonili nad otvor a nahlíželi do hluboké tmy, kterou tu a tam pročíslly podivné záblesky zcela nejasného původu. Nic neviděli. Do nosu je udeřil zatuchlý pach plísně, jako z nějaké dlouho nepoužívané nádrže. Připadalo jim, že to neustávající zurčení se ozývá pouhých několik stop pod nimi, jen kousek od otvoru.

Ani jeden z nich nedokázal odhadnout, jak hluboká může krypta být. Po krátké poradě se vrátili k velbloudovi, který na ně apaticky čekal u vchodu do paláce. Odvázali z něj postroj a z dlouhých otěží a kožených řemínek spletli provaz, který hodlali použít namísto lana. Když se vrátili k pódiu, uvázali jeden konec provazu na zřícený blok a spustili se do temné díry.

Milab pomalu ručkoval do hloubky asi deseti nebo dvanácti stop, až se prsty na nohou dotkl pevné země. Stále křečovitě svíral lano, než zjistil, že stojí na rovné kamenné podlaze. Za palácovými zdmi se sice den pomalu chýlil ke konci, ale dírou nad jejich hlavami dovnitř přece jen ještě dopadalo trochu mdlého světla. V matném soumraku pak spatřili po jedné straně obrysy zpola otevřených dveří, visících v nepřírodném úhlu, jimiž se vcházelo do krypty z jiných podzemních prostor nebo ze schodiště.

Zatímco jej Marabac obratně následoval, Milab se rozhlížel kolem sebe a hledal, odkud přichází ono zurčení. Ve tmě před sebou rozeznával neurčité, tmavé a dosti matoucí obrysy čehosi, co mohl připodobnit pouze k obrovským vodním hodinám nebo bizarně zdobené fontáně.

Světlo pohaslo. Jelikož nedokázal určit, co za věc tu před ním stojí, a neměl ani pochodeň, ani svíci, odtrhl ze svého konopného pláště kus lemu, potom tuto pomalu hořící tkaninu zapálil a pozvedl ji na délku paže před sebe. V nevýrazném, doutnajícím světle, které tímto způsobem získal, oba klenotníci zcela zřetelně viděli, co se tu před nimi tyčí v obludné velikosti a sahá od troskami poseté podlahy až k tmavému stropu.

Jako by se ocitli v nějakém bezbožném snu šíleného démona. Hlavní část těla toho tvora měla tvar urny a stála na zvláště vychýleném kamenném podstavci v samém středu krypty. Trup měl světlou barvu a byl provrtaný spoustou malých otvorů. Z hrudi a zploštělé spodní části vystupovalo mnoho rukám a nohám podobných výrůstků, vlnících se v četných děsivých šlahounech až k zemi. Dvě z končetin, propnuté směrem dolů, vrůstaly jako kořeny do otevřeného a podle všeho prázdného sarkofágu ze zlatavého kovu, na němž byly vyryty jakési starodávné znaky a byl umístěn hned vedle podstavce.

Toto urnovité tělo mělo dvě hlavy. Jedna z nich byla protáhlá do špičky jako hlava sépie a měla namísto očí podélné štěrbinu. Druhá, hovicí si na úzkých ramenou v těsné blízkosti té první, patřila

starci tmavé pleti a vznešeného, hrůzostrašného vzezření, s očima žhnoucíma jako balasové rubíny a šedivými vousy, splývajícími jako pralesní lišejníky po tom odporném, otvory posetém trupu. Na straně, pod lidskou hlavou, z těla vystupovaly obrysy žeber. Některé z končetin byly zakončené lidskýma rukama a nohama nebo byly jako u člověka spojené klouby.

Právě z těchto dvou hlav, končetin a trupu vycházel onen povinný zurčivý zvuk, který přivábil Milaba a Marabaca do hrobky. S každým dalším zabubláním prýštila z obrovských pórů sliznatá tekutina a pomalu stékala nekonečným proudem dolů k zemi.

Klenotníci nebyli schopni slova a celí ztuhlí hrůzou se nemohli ani pohnout. Nedokázali odvrátit zrak a jejich pohledy se střetly se zlověstným pohledem lidské hlavy, shlížející na ně z nepřirozené výšky. Když pak konopný cár látky v Milabových prstech dohořel a zbyl po něm jen rudě doutnající dým, krypta se znovu pohroužila do tmy. Tehdy se začaly otevírat šterbinovité oči druhé hlavy a z nich, jakmile se plně rozevřely a nabyly podoby velkých kruhových zřítelnic, vytryskl žhavý, žlutý a nesnesitelně pronikavý paprsek světla. V téže chvíli se ozvalo i nezvyklé dunění, jako údery bubnu nebo tlukot srdce nějakého obrovského monstra.

Vytušili, že před sebou nemají ani pozemského netvora, ani nikoho zpola pozemského. Při pohledu na něj pozbyli veškerého myšlení i paměti. I proto si v té chvíli nevzpomněli na vypravěče ve Faraadu a na legendu o ztracené hrobce krále Ossarua a Nioth Korghaie, natož na prococtví, že hrobku naleznou ti, kteří na ni narazí nevědomky.

Netvor se v ten okamžik začal hrůzně protahovat a napřimovat, také zničehonic pozvedl nejpřednější končetiny, zakončené hnědýma vrásčitýma stařeckýma rukama, a natáhl se po klenotnících. Ze sépii podobného zobáku se vydral pronikavý, ďábelský chechot. Z úst vznešené šedovousé hlavy se hlubokým hlasem a v obřadném tempu linula slova v jazyce, kterému ani Milab, ani Marabac nerozuměli, ale připomínalo jim jakési zaříkávání.

Uskočili před těma zlověstně se napřahujícíma rukama. Ochromeni strachem a panikou pak v paprscích světla tryskajícího z netvorových ohnivých očí viděli, jak ona ohavnost vstala, slezla ze svého kamenného stupínku a neohrabaně a nejistým krokem se na svých chůzi neuzpůsobených končetinách vydala vpřed. Následovalo dunění jako od sloních nohou a klopýtání nohou lidských, protože žádné z nich nedokázaly pořádně nést toho obra z pekel. Dvě končetiny nehybně vrostlé do zlatého sarkofágu netvor vytáhl. Jejich konce byly omotané pruhy drahocenné purpurové a šperky vykládané tkaniny, jaká se používala na obalení královské mumie. Dvuhlavý netvor se dál nepřičetně chechtal a se zlověstným duněním, které znělo jako nadávky a posléze přešlo v šílené tremolo, se naklonil nad Milaba a Marabaca.

Obrátili se a jako smyslů zbavení prchali kryptou. Před sebou v oslnujícím světle šlehajícím netvorovi z očí viděli zpola otevřené dveře z jakéhosi černého kovu. Měly urezlé panty a závěsy, díky čemuž se vyvrátily dovnitř. Dveře to byly nesmírně vysoké a široké, jako by byly určeny pro někoho mnohem většího než člověk. Za nimi se ve světle soumraku nezřetelně rýsovala jakási dlouhá chodba.

Pět kroků ode dveří viděli na zaprášené podlaze sotva postřehnutelnou červenou čáru, která kopírovala půdorys místnosti. Marabac, který běžel kousek před bratrem, ji překročil. Tu se však, jako by narazil na nějakou neviditelnou zeď, zapotácel a zastavil. Tělo a končetiny pod beduínským pláštěm jako by se mu zničehonic rozpustily – i sám plášť najednou visel v cárech, jako by mezitím uběhlo mnoho dlouhých let. Do vzduchu se vznesl oblak jemného prachu. Milab ještě na letmý okamžik zahlédl namísto rozprážených rukou záblesk bílých kostí, ale i ty vzápětí zmizely – na podlaze ležela už jen hromádka tlejících hadrů.

Milab ucítil v nose slabý zápach rozkládajícího se masa. Vůbec nechápal, co se děje. Na okamžik se zastavil, ale to už na ramenou ucítil slizké, vrásčité ruce. Za ním se jako ďábelský chór

ozýval chichot a mumlání obou hlav. V uších se mu rozléhalo netvorovo dunění a zurčení. S jediným krátkým smrtelným výkřikem pak Milab následoval Marabaca za červenou čáru.

Obludné stvoření, které bylo zpola člověkem a zpola netvorem z jiné planety – bezejmenným slepencem, plodem nečistého zmrtvýchvstání –, se lehce zapotácelo, ale nezastavilo se. Ossaruovými rukama, jež zapomněly na svá vlastní kouzla, se netvor natáhl po dvou hromádkách hadrů. Tím však i on vstoupil do hájemství smrti a zmaru, které tam Ossaru osobně vykouzli, aby jím navždy ochránil vstup do krypty. Na okamžik bylo zřetelně vidět, kterak se ve vzduchu rozpouští cosi jako beztvary mrak a vzápětí dopadá už jen jako světlý prach na zem. To už se ale vše pohroužilo do tmy a spolu s tmou všude zavládlo ticho.

Na onu bezejmennou zem a její zapomenuté město padl soumrak. S ním do města dorazili i Ghoriové, kteří pronásledovali Milaba a Marabaca přes pouštní planinu. Okamžitě zabili a snědli velblouda, který na své majitele trpělivě čekal u vstupu do paláce. O chvíli později i oni našli ve staré síni lemované pilíři otvor v pódiu, jímž klenotníci vstoupili do podzemí. Mlsně postávali kolem díry a očichávali kryptu. Nakonec však, celí popletení, zase odešli, protože jim vyvinutý čich prozradil, že tam pach obou bratrů končí. A že v hrobce už nikdo není – ani živý, ani mrtvý.